

Açı Karşı Açı

Levent
AKBAY

levent.akbay@dunya.com

Borca teknoloji yok!

Birinci bölüm büyük ölçüde tamamlandı. Geliri artırmak için adımlar atıldı. Enflasyonla mücadele yol haritası netleştirildi. Karar alma yöntemi açıklandı, kademeli adımlar atılacağı, seçici uygulamalar yapılacağı, etki analizleri ile yeni yeni önlemler alınacağı ifade edildi. Çarkların dönmesi için faizler yeniden ayarlandı. Faizde 'küçük' bulunan sonra 'şahin' görülen adımlar atıldı. Döviz kurlarının daha artmayacağına inandırılmak istenilen bir aşamaya gelindi. KKM'nin bir bölüm faturasının bankacılık sistemine ihalesi tamamlandı. Uygulama sonuçlarına bakılarak yeni önlemler geleceği gösterildi. Faizde yeni artırımların şartı olmamasına ilişkin beklenti oluşturuldu.

Bütün bunları niye yapıyoruz? Enflasyon ve cari açık yaratmayacak ve de sürdürülebilir olacak bir ekonomik büyüme için. Kısa vadede yeniden borçlanmayı başarmamız, alacağı vereceği döndürmemiz için. Tekrar döviz biriktirmek için. Bu aşamayı geçebilirsek bu kez için sürdürülebilir olması için daha da akılcı politikalar gerekecek. Çünkü taşıma suyla değirmen dönmeyeceğini bilmemize rağmen, döviz gelirlerinin döviz giderlerinin üstünde olacağı bir büyüme modeli üretemedik.

Bu nedenle şu günlerde bilim adamları, kanaat önderleri, sivil toplum kuruluşları liderleri, piyasa aktörleri yapısal dönüşümden söz ederek faizle atılan ve atılacak adımlara yetmeyeceğini dile getiriyorlar. Ancak yapısalara ilişkin liste sadece ekonomiyle sınırlı değil, eğitimden teknolojiye, hukuktan demokrasiye, doğrudan yatırımlardan kurumsal özverliğe, rekabette verimliliğe, vergiden sektörel yatırım tercihlerine kadar çok geniş alanda yapısal dönüşüme ihtiyaç olduğu dile getiriliyor.

Yapısal listesinin bu kadar geniş olması, henüz yeniden borçlanmayı başarmak, dolarizasyonu durdurmak, enflasyonu düşürmek gibi kilometre taşlarıyla işin başında gördüğümüz bu aşamada ne kadar uzun bir yol yürümek zorunda olduğumuzu gösteriyor.

Bu arada kurullar yeniden ve ne kadar iyi yazılırsa yazılınsın, bu iş borçla olmayacağına, üretilemeyeceğine göre her biri ayrı önem taşıyan bu listede teknolojiye de ayrı bir yer vermek gerekli.

Nitekim **TOBB Başkan Hıncal Koc** da aynı hususa dikkat çekti. Geçtiğimiz günlerde **ISO** Meclis'inde yaptığı konuşmada "Cari açığımızı azaltmak, küresel tedarik zincirlerinden daha büyük pay almak için dev ölçekli kilit teknoloji yatırımlarına ihtiyaç var. Teşvik sistemimizi de buna göre yeniden tasarlamalıyız. Togg benzeri en az 5 sivil teknoloji yatırımını ülkemize kazandırırsek, teknolojiye çok büyük atılım yapacağımız kanaatindeyiz" değerlendirmesini yaptı.

Tamam, ihracatımızı artırıyoruz ancak detaya baktığımızda 'kur destekli' ihracat artışının sürekliliği de tartışmalı. Rakamlar da aynı şeyi söylüyor. Yüksek teknoloji ürünler ihracatı 2013'te 4,7 milyar dolar, toplamdaki payı yüzde 3,4, 2014'te 5 milyar dolar, toplamdaki payı yine yüzde 3,4. 2015'te 4,9 milyar dolar, payı yüzde 3,7. 2016'da 4,6 milyar dolar payı yüzde 3,5. 2017'de durum değişmiyor. Yüksek teknoloji ürünler ihracatı 5,7 milyar dolar, toplamdaki payı yüzde 3,9, 2018'de 5,5 milyar dolar, payı yüzde 3,5. 2019'da ihracat 5,9 milyar dolara yüzde 3,5, 2020'de 5,4 milyar dolara yüzde 3,4. 2021'de 6,4 milyar dolara yüzde 3, 2022'de 7,4 milyar dolara yüzde 3,1, 2023'ün ilk yarısında 4,1 milyar dolara yüzde 3,6.

Göründüğü kadarıyla yıldan yıla gerek rakamsal gerek oransal pay olarak yüksek teknoloji ürünler ihracatında kayda değer bir artış yaşanmıyor. Gelin bir de 10 yılı aşkın bir sürede yüksek teknoloji ürünleri ihracatımızı toplayalım. Yaklaşık 60 milyar dolarlık bir performans ulaşıyoruz.

Şimdi yüksek teknoloji ürünler ithalatımıza bakalım. Çok uzağa gitmeden; 2021'de 25,6 milyar dolar, 2022'de 25,4 milyar dolar, 2023'ün ilk yarısında ise 14,8 milyar dolar. Toplayalım yaklaşık 65 milyar dolar ediyor. Bizim 10,5 yıllık ihracatımızda sağladığımız gelire karşılık, 2,5 yıllık ithalattımızdan kayıplarımız bu. Bu durum onlarca yıldır devam ediyor ve değişmiyor.